Бр. 133 У Новом Саду, у уторак 8. (21.) јула 1914. Година XXX.

„БРАНИК" ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника" у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ"
за Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника" налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

Власник и издавалац: деоничарско друштво Браник. | Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. | Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду

Поход на коалицију.

Жао нас је необично, што се догодила сарајевска катастрофа, и срце нас боли, што је извршен дивљачки погром против Србаља, но не бисмо били искрени, кад не бисмо признали, да смо ипак извукли веома драгоцен наук из много чега, што се после атентата десило. Тај ће нам наук, нема сумње, служити као политичка оријентација у будућности, у коју улазимо искуством богатији него до сада.

Данас смо, пре свега, начисто са клерикализмом на словенскоме југу, и нама је данас савршено јасна опасност од те политичке заразе. Ми смо, до душе, и до сад знали, да је клерикалство крвни непријатељ нацијоналистичкога покрета на словенскоме југу, слутили смо и то, да клерикали и њихови савезници, у критичним часовима, не ће презати ни од каквих средстава; но оно, што је клерикалство, изигравајући одисај лојалности, учинило у Босни и Херцеговини, Далмацији, Хрватској и Словеначкој, нас је ипак врло пренеразило.

Ништа мање није нас пренеразило све оно, што су учинили и што чине против хрватско-српске коалиције франковци, познати савезници црне армаде и страсни љубитељи широког језуитског шешира. Знали смо, истина, да ти људи немају никаквих скрупула и да не располажу ни са политичком ни са нацијоналном озбиљношћу, но да ће онаки спектакл са тобожњом лојалношћу извести, као што то у сабору учинише, то, у истину, нисмо претпостављали.

Но, да је само на томе остало, али је наишло зло и горе, што је на нас тако поразно деловало, да бисмо ми због једног дела Хрвата, кад бисмо били сентиментални и кад не бисмо веровали у здрав инстинкт наше нације, готово морали очајавати. Мислимо на поход загребачке „Hrvatske" против хрватско-српске коалиције и појединих њезиних чланова.

Од неког времена, по несрећи, читамо тај лист, који је права срамота и за Хрвате и за Србе. „Hrvatska" води тако гадну кампању против коалиције, да ми сумњамо у то, да је икада и игде било листа тако и толико неморалног. »Hrvatska« денунцира и коалицију и њезине чланове, и Србе и српске појединце; денунцијације су отворене, многобројне, те сваки број тога листа, после атентата, изгледа као штампана садржина каквог тајнополицијског бордроа.

Ми смо већ видели свакојаких чуда, познат нам је многи и разнолики пад журналистике; знамо за многе неваљалце, који су, по несрећи, доспели у редакције; знамо, најпосле, да је и Беч у монархији праизвор денунцијантскога зла, јер радо ослушкује политичке денунцијације; није нам непознато ни то, да се у Чешкој и у Хрватској највише легу шпицлови и денунцијанти, но да ће један лист бити у стању, да тако безочно данунцира, то нисмо ни у сну сањали.

Дубоко ганути том злочиначком радњом васпитника југословенског клерикализма, сматрамо за своју дужност, да одавде, са народне периферије, позовемо франковце, да се, окануши се злочиначке тактике, прихвате у културном и клерикалством невараженоме свету уобичајене борбе против политичких противника. Остане ли пак и у будуће као до сада, пред нашим душевним очима указује се врло тмурна перспектива за љубитеље широког језуитског шешира, који су несумњиво толико слепи, да нису у стању размишљати о томе, шта може донети дан, а шта ноћ.

Што се пак тиче хрватско српске коалиције, држимо, да њезини прваци нису могли бити ни часа у сумњи о томе, да је, у тешким часовима коалиције, сав народни отпор словенскога југа уз њу. Ако пак нису осетили таласање опште воље народне, то се догодило само због тога, што је сва енергија народних бораца била управљена против велике напасти, која је наш народ ово три недеље снашла. Ми смо, дакако, у духу били уз коалицију, заборављајући на њезине понеке омашке, а скинувши, у оштим критичким часовима, с дневнога реда и то, што вођство српске самосталне странке, у безбрижнијим данима, сувише затеже жице између Загреба и Новога Сада. **S**

Клерикализам и последњи догађаји.

Под тим насловом доноси родољубиви *хрватски* лист »Ријечки Нови Лист«, који води Фран *Супило*, овај значајни чланак:

У овим посљедњим политичким догађајима, који су слиједили након грозне сарајевске трагедије, клерикализам је славио своје славље. Код нас још није имао пригоде, да развије сву своју снагу, покаже сва своја начела, а нарочито не, да је покаже на улици. Сарајевску трагедију израбио је у сврху, да покаже своју »душу«, а што је најважније, њему је била препуштена улица, сасвим препуштена. *Радио је што је хтио уз благохотну беневоленцију оних, који су мислили, да ће на овај начин достојно осветити сарајевску трагедију.*

Међутим *најмање се* овдје *ради о искреним чувствима* поводом сарајевске трагедије. Клерикализам је овдје чинио исту *спекулацију*, коју чини у свим другим земљама. Темељ политике клерикализма је *свјетовна власт*, која се мора получити на овај или онај начин. Окрунјене главе, краљевски дворови, то су клерикализму прве куле, које морају пасти под његову власт. Најлукавији представници папизма и језуитизма — данас су већ то сасвим идентични појмови — раде као изасланици на разним дворовима, имаду улоге дворских исповједника, уплићу се у све тајне, обичним смртницима недокучиве, и ту почима онда мрежа интрига, уплива и савјета. У Русији веле, да је такову улогу играо Распутин и то се износи као карактеристика по царизам. Али иста карактеристика иде и на друге, западно-европејске дворове. Позната је нарочито Шпањолска, гдје је под утјецајем језуитизма онако трагично заглавио слободни мислилац Франциско Ферер. Код нас је већ дуго клерикализам израбљивао име покојног надвојводе Фрање Фердинанда, да се њиме покрива према својим противницима, као што се уопће прогласио »државу одржавајућим елементом«. Од клерикалних додворивања није се надвојвода и богобојазна му супруга могао јавно отрести, али упућени су кругови говорили, да их се нипошто није смјело идентифицирати са разним клерикалним еманацијама.

Али његово беневолентно понашање спрам црквених питања и интереса било је довољно, да клерикалци свим својим захтјевима, читавој својој огавној жељи за влашћу и одурној мржњи спрам модерне културе, напретка и слободоумља даду биљег династичности и вјерности држави, а досљедно да све своје противнике стигматизирају као елеменат антидинастичан и за државу погибељан.

Ова начела клерикализма, примијењена на југословенски народ монархије, значе *непомирљиво непријатељство клерикализма према свим Хрватима, Србима и Словенцима*, који су слободоумни, те проповиједају начело вјерске сношљивости и *народног јединства* без обзира на вјерске разлике; надаље потпиривање народног ексклузивизма, нарочито хрватског, који се иденгифицира с католицизмом. Крањски клерикализам одао је у задње вријеме потпунома мотиве, који га воде у мржњи на Србе, те смо имали прилике читати, како је свему крив „византинизам", како, да се свему злу доскочи, ваља ширити папизам итд.; гледе Хрвата тај се крањски *клерикализам идентифицира потпуномa са загребачком фуршмашином* исто тако спекулативном као што је и крањски клерикализам.

Средства борбе клерикализма била су нашој јавности довољно позната. Видјели смо их у вријеме велеиздајничке кампање Фридјунга, Настића и сличних. Та је кампања почела из *бечке клерикалне централе*, а гудили су у њу unisono сви клерикалци почам од Љубљане до Загреба, па до Сарајева, Дубровника и Сплета. *Ниједно средство није клерикализму преогавно и да се не би њиме послужио за своје сврхе и против својих противника.*

Кад му је након сарајевске трагике пуштена *слобода улице* — новинско писање је за њ редовито увијек слободно — доказао је, што је све кадар починити. Огавна мржња, дневно препредена против српским суграђана, само за то, јер су православни и јер су Срби, испољила се у оним *девастацијама* по Сарајеву. Морална пустош клерикализма, која се показала по улицама, гдје се заштићавала дапаче и сликом краљевом, имала је достојни пандан у писању клерикалног новинства, гдје се хушкало на погром против свих Хрвата, Срба и Словенаца, који свој рад базирају на темељу позитивних чињеница етнологије и који не ће да у име „свете вјере" растављају оно, што је једно. Огавне денунцијације, мафијске пријетње *клерикалног санкилотизма* шириле су се од Сарајева до Љубљане, где им је дао изражаја један земаљски капетан, односно вођа крањске клерикалне странке. Недјела *свете инквизиције* не заостају у својој огавности за недјелима модерног клерикалног санкилотизма. Била су тако огавна, те су добила, како се са компетентне стране јавља, рефис и од самог сиједог владара.

Овако се догађало, кад је клерикалцима била само један дан предана неограничена власт. Шта би било да ти људи добију трајно власт у своје руке?! Крањска показује, гдје се дневно свим могућим средствима уништују либерални елементи. На клерикалне махинације, у које је заплетен барон Шварц, земаљски главар Крањске, *забрањен* је *слет словенских Сокола* и друштва трпе *материјални губитак од 150.000 круна!* Али за то се либералци дневно денунцирају као антидинастичан и држави погибељан елеменат!

Ако никада, то су задњи иступи клерикализма показали, како је то по наш народ погибељна струја. У политичким прогонима, процесима и тамницама и денунцијацијама средства су његове борбе до потребе појачана *шољагашством* и *вандализмима*. **Потпуна негација политичке слободе**. У осталом друго ни не може да буде. Што се тиче нашег народног питања, поготово је погибељан, јер са својим лицитацијама према суставу, својим ексклузивизмом, *уништује јединство народних редова* и од нашег народа чини средство својих папистичких и с тиме разних политичких анационалних струја.

Видјели смо клерикализам на делу и надамо се, да је то боља наука, него све књиге, које су против клерикализма написане«.

Ово је права слика клерикализма, који је нашем троименом народу задао толико јада!

Сарајевска мистерија.

— Папирни ратници спустили су дурбин. — Пашићева реч. — Стојан Протић удара. — Сарајевска полиција не сме да тражи помоћ београдске. —

Недељна „Neue Freie Presse" и „Pester Lloyd" већ су спустили дурбин, и њихов папирни рат против Србије тако је олабавио, да је чланак пештанског ратног петла против Србије већ сасвим комичан. Читали смо га са ироничним осмехом, а такођер смо добили упечатак, да се и шмок, док је чланак писао, сам себи смешкао. Шта ћемо, кад је усуд тако наредио, да се сваки папирни рат бечких и пештанских шмокова претвори у оперету, која има ту добру страну, да увек озбиљан политички свет, који се на почетку папирнога рата мало убезекне, на крају разоноди и насмеје.

Што су бечки и пештански шмокови уситнили, ваља захвалити двома српијанским министрима, министру-председнику Николи Пашићу и министру унутрашњих дела Стојану Протићу.

Пашић је, истина, и сувише заузет бригом око повећане Србије и око нових скупштинских избора, но систематска и неморална кампања бечких и пештанских новинарских неваљалаца толико му је већ несносна постала, да је разговарајући са представником озбиљног, немачког листа „Leipziger Neueste Nachrichten", прилично брискантно одбио ту напаст. Истина, Пашић је човек врло

стрпљив и врло хладнокрван и стилизација његових било дипломатских било новинских изјава увек је отмена и пуна елана, но кад се брани од инсинуација, које се осећају на гушчију маст, онда му се не може замерити, ако бонтон сасвим не набљудава. Нека нас оставе у миру, рекао је министар новинару, јер имамо и сувише својих брига, па нам није до тога, да се бринемо за туђе поданике и туђе незгоде. Па министар је и што шта друго рекао, а изгледа, да се неће испунити жеља шмокова, да то и порекне.

Пашић је примио и другог новинара, дописника истакнутог американског листа „Newyork Herald", а овај је разговор са министром саопштио и у бечкој „Преси". Главно је тежиште Пашићеве изјаве американскоме новинару у томе, што министар сасвим децидирано и савршено убедљиво изјављује, да кр. српска влада није унапред знала за сарајевски атентат, а сарајевско убијство да је учинило крај једном великом панславистичком делу, које је годинама приправљано.

Не разумемо, истина, министрову стилизацију потпуно, но ипак добијамо импресију, да српски премијер сматра атентат шкодљивим за српску ствар; из чега произлази, да су меродавни фактори у Србији од атентата далеко као небо од земље. Упечатак о последњем добија се и из два чланка »Самоуправе«, која се баве питањем сарајевскога атентата.

Те је чланке писао најбољи српски публициста Стојан Протић, који се, истина, данас новинарством професионално не бави, јер је министар и има необично много министарских брига, но који мора прихватити се новинарског пера, кад год бечки и пештански новинари својом рабулистиком о Србији и Балкану почну бистре појмове бркати. У таким случајевима јавља Столе као публициста у свом сјају свога новинарског стила, логике чисте као кристал, убедљивости јединствене. Тада и покварене шмокове збуњује високи обранбени морал српског новинарског првака, и они, збуњени и поражени млазом истине, која шикa са крвно и душевно здравог Балкана, штампају у својим новинама превод целокупних чланака српских, зашто ипак ваља да им се буде захвалан.

У првоме чланку господин министар пише о великосрпској пропаганди, признаје, да ова постоји, али истиче и да постоји румунска, италијанска, немачка и великоаустријска. Последњу врло добро познаје, каже, да је управљена против српске нације, а да је изазвала српску пропаганду.

Други се чланак бави сарајевским атентатом, говори о другим атентатима, истиче сумњиве појаве сарајевске афере, убедљиво наглашава, да је сарајевски атентат „домаћи производ", као министар унутрашњих дела тврди, да ће се Србија за истрагу ангажовати, чим се то од ње затражи.

Па зар Аустро-Угарска још ништа није тражила?

Краљевски српски министар унутрашњих дела тврди: да се сарајевска полиција још ни у чем по атентату није обратила српској полицији.

Ако је тако, а кад министар полиције то тврди, тако је, онда је то прави скандал; и они грађани монархије, који у сарајевској трагедији наслућују неку мистерију, после оваког сазнања, у својим слутњама биће појачани. И с правом ће се питати: како су руководитељи сарајевске истраге, ако има саучесника у Србији, смели пропустити, а да не траже њихово хапшење? Ако има саучесника у Србији, како се сме пропустити, да им се даје времена за бегство?

На среду са истином!

Италијански лист о сарајевским догађајима.

Чувени римски лист „La Tribuna" доноси овај чланак:

«Генерал Конрад мора осетити гризу савести констатовањем сарајевске трагедије. Ми сажаљевамо трагични догађај и поштујемо тајну, коју је он скрио. Али ако је истина, да је српски посланик у Бечу скренуо пажњу бечкој влади о опасности, онда можемо мислити, колику одговорност мора на својим леђима осећати генерал Коврад, који има обичај да приређује војне маневре у близини туђе границе, и који је послао у ту авантиру наследника престола.

Ова жалосна трагедија мора да је открила онима, којих се најближе тиче, душевно расположење и право стање ствари, и преко кога — за вољу мира — не би требало прећи равнодушно.

Стари владар Фрања Јосиф има заслуге за мир, нарочито последњих година. Колико су пута његови генерали хтели увући Аустрију у рат против Србије или Русије, па можда и против Италије; али он је *строго одбијао* рђаве савете говорећи: »Оставите ме да заклопим очи на миру«. Но кад се те очи заиста заклопе, онда очи његова наследника морају да се отворе и окрену миру.

Треба мењати систем у Аустрији а системом закона и средства. Силом се не уништавају народи. Римљани и Енглези нису то никада ни покушавали, иако су учитељи империјума. Аустрија је по своме фаталном саставу једнако наслеђивала борбу са народностима, употребљујући средства, која нису систематична, тежећи однародити народе и убити им идеале — што је немогуће. Не могу се однародити народи тако лако, као што се може преорати њива. Ако се хоће хиљаде година, да рибе са Бајкалског Језера постану морске, требаће још више, док Словени постану Немци или Талијани Словени, или Немци Татари. Са новим веком Аустрија, која није више срећна, мора се посветити проучавању, да не ствара више несрећнике и побуњенике, него да заведе међу својим народима *више хармоније и стишавање.*

Нов престолонаследник мораће настојати, да се у Аустрији промени стање и створи нов дух, да би обезбедио монархији мир, који седи владалац одржава једино престижом свога ауктoритета."

Исти лист доноси и уводни чланак од свога бечког дописника *Дудана*, који мисли, да узроке сарајевског атентата треба тражити у режиму аустријском нарочито према Југословенима.

„Али како ће се уопште развити аустријска политика и решити разна питања политичка, то се не може знати. Не треба сметати с ума, кад се тиче аустријских ствари, оно, што је казао покојни министар за Галицију гроф Бедушицки: »Проучите добро неко политичко аустријско питање, промотрите га са свих страна и представите себи најобјективније и најправедније решење, и, будите уверени, да ће се решити на начин са свим противан.«

Исти лист на засебном месту доноси саопштење, које гласи:

«Уз једнодушно осећање бола, изражена високим тоном и достојанством у аустријском јавном мишљењу и штампи, који налази одјека у целоме образованом свету, пуштен је и један немио глас кроз неке аустријске листове, који представљају *ултрамонтанизам.* Из њих канда избија усиљен бол, који изгледа *на освету и политичку репресалију*, што нас доводи на помисао, да је **фанатички клерикализам** одвојен од хришћанског, јер у овоме последњем превлађује осећање, да према свакоме треба имати милости.«

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Нови сукоби на румунско-бугарској граници.** Бугари су баш сасвим изгубили памет под злосретном владавином краља *Фердинанда* и стамбуловисте *Радославова.* Ономад су опет изазвали са Румунима **крвав пограничи сукоб**, који је навео румунску владу на озбиљне мере против бугарске напасти.

О том најновијем пограничном сукобу јављају из *Силистрије* ово:

Близу Туркшмила се 4. (17.) о. м. у јутро догодио *нов крвав сукоб.* Један бугарски војник убио је из пушке пса румунског пограничног стражара, из чега се излеже велика свађа и *Румуни се на послетку повуку* у караулу. После неколико минута један бугарски погранични стражар пукне кроз прозор карауле. Румуни истрче из зграде и *убију* нападача и *још четири* му друга.

По себи се разуме, да су ти извештаји *силно раздражили* румунске војничке и политичке кругове. У суботу, 5. (18.) о. м. у јутро је *батаљон граничарског румунског пука железницом отишао на границу*, да појача угрожене пограничне страже.

— **Велика смотра над енглеском флотом.** Из *Лондона* јављају 5. (18.) о. м.: Данас пре подне је краљ *Ђорђе* у пратњи престолонаследника отишао у Портсмаут, где ће држати смотру над *огромном енглеском флотом.* Више од *две стотине убојних бродова* усидрено је у спитхедској луци, међу њима 74 великих оклопница, а на тој грозној армади има 80.000 матроза. Има 350 година, од доба краља Хенрика VIII., од како није била на енглеским водама тако велика убојна флота искупљена.

Ово је велика опомена — Берлину.

ЛИСТАК.

Велика лековитост Сланаче у Ст. Сланкамену.

(Писмо Србина лекара уред. »Браника«.)

Поштовани господине уредниче!

Молим Вас лепо, да и ово моје писмо уврстите у Ваш цењени лист, а шта ме је понукало да Вам пишем, уверићете се из самог писма.

Баш пре неколико дана путујући из Беча за Београд лађом, стајао сам на новосадској паробродској станици и промaтрао ону вреву, искрцавање и укрцавање путника, и том приликом паде ми у очи група жена, болешљива изгледа, у црно одевене, а понекоје од њих ношаху болну и преболну децу. На лицу сваког бледило и жутило, а кроз уши, како се каже, могао би гледати. Заинтересовах се, ко су те жене, одакле и куда путују, те сиђох с крова лађе и одох међу народ, у трећу класу. Нађох их све у једном ћошку лађе, већ се наместиле на своје дењкове и развеле разговор. Приђем ближе и разумедох, да говоре неким словенским наречјем и би ми чисто милије, јер сам већ знао, да ћу тачан извештај добити. Упитах их, ко су и камо и зашто путују? На то ми једна од њих одговори чистим српским језиком, да су Словакиње из Бачке, да су болесне и да путују у *Стари Сланкамен* на лечење. На питање, ко их шиље онамо, одговорише: „Па ко би нас слао? *Ми знамо да је тамо добро.* Најпре су ишле неколике наше сељанке, па се тамо излечиле, а сад идемо и ми, ваљда ћемо се и ми излечити."

Даље разговарах с њима до Карловаца, пак се с њима и растадох, и одох на своје место размишљајући о том, са каквом вером у успех тај безазлени и добри народ у даљину хита

Слушао сам доста о *Старом Сланкамену* и *лековитости његових сланих извора*, али ипак нисам ни помислити могао, да свет тако тамо хита И у том размишљању створим одлуку, да и ја то слано купатило погледам. Што смислио то и учинио.

Тачно у седам и по сати на вечер зазвони звонце на лађи и чу се узвик: „*Сланкамен.*" Настаде врева у „народу". Устају, узимају ствари и децу и спремни чекају на излазак.

Бацим поглед с лађе на обалу и одмах сам знао, да је то купатило: био сам одиста изненађен. Пре десетак година, кад сам путовао у Нови Сад, ма да је лађа у Сланкамену пристајала, толико сам само опазио, да су над самим селом рушевине некаква стара града, — а сад колико промена! Ту је насуто уз Дунав, пространа паробродска станица, на њу се наслања леп енглески парк, а одмах до парка диже се постепено последњи изданак Фрушке Горе, а на истом као венац у зеленилу од липа, јапанских багрена, ораха и кестена, као лабудови беле се хотел и депандансе и нада све ефекта пуна вила г. Николе *Петровића*, управитеља Сланог Купатила.

Само купатило је доле у парку уз Дунав.

У то лађа и пристаде и читава поворка света поче изалазити из лађе; остадох мало на станици, где ми паде у очи велика множина господе и госпођа, који пођоше у лађу. Доцније дознадох, да су то скоро свакодневни посетиоци купатила из Титела, Перлеза и Земуна.

Стигох и у хотел, где добих лепу, елегантно намештену собу узорне чистоће са изгледом на Дунав. Дуго не ћу заборавити дивни призор, који се човеку указује, кад гледа одлазак двеју лађа по мирном Дунаву у сумраку летње ноћи. Већ одмакоше лађе: једна у Тису, а друга низ Дунав, а ја као прикован на прозору удишем чисти свежи ваздух и као успаван оном тишином, размишљах: Боже мој. шта би све од овога било, да ми Срби имамо љубави и смисла за своје, као н. пр. Немци!

Одлучих да сутрашњи цео дан проведем у купатилу, јер је моје интересовање, и као лечника и као Србина, сваког минута расло. Сиђох у рестаурацију, где затекох доста отменог света код вечере, па и ја наручих вечеру. Келнер ми понуди рибу. Чуо сам био већ одавна, да је то неки специјалитет, и пристадох на његову понуду. Добра дунавска свежа риба и још боље сланкаменачко вино подигоше још боље моје расположење, па сам већ почео ковати планове, како лепше и корисније да проведем сутрашњи дан.

Устадох и прошетах неколико пута лепом терасом испред великог хотела и упутих се у своју собу. Пролазећи кроз Курсалон, видех много књижица на столовима и узех две собом на читање: Проспект купатила и Батутову лепо написану расправицу о лековитости сланог купатила. Прочитах обе на душак и легох у кревет са задовољством човека, који зна, да је тај дан у животу нешто лепо и добро научио и учинио.

После дубоког сна, у ком се ни превртнуо нисам, пробудих се пред зору, скочих до прозора, видех, како се небо црвени, па се сетих причања оних, који су морем путовали, да је највеличанственије гледати рађање сунца на мору. Па ни ово не изгледа друкчије, него море.

Бескрајна равница Бачке и Баната може се само са морем да упореди и дочеках те се указа светла велика кугла, коју сунцем зову, као да је из земље искочила.

Пођох да разгледам купатило. Већ у самом Хотелу и рестаурацији, како већ рекох, влада *узорна чистоћа*, а по свему, што год видех, *уверих се, да све мора бити на здравом темељу започето* и да се све *стално подиже и развија.* По дрвећу видим, да су то све млада дрвета, и да само великом негом и трудом на оној иловачи могу да се подигну.

Попех се серпентинским стазама на врх брега, одакле видех и Бачку и Банат, и Дунав и Тису, и силна села преко Дунава, и сланкаменачке винограде и град Змај-Деспота Вука, некад господара Купинова и Сланкамена.

Видех, како болесници почеше долазити у купатило пак се и ја упутих онамо. Окупах се у чистој лепој порцуланској кади, за мале новце, у чистој као кристал сланој води, (кад је цурила из славине, окушао сам је.) После купања се одморих један добар сахат у кревету, а кад устадох, послужи ме срећа те се нађох са купалишним лечником.

(Наставиће се.)

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 7. јула 1914.

— **Предавање о народном здрављу**. У уторак 8. (21.) јула о. г. у вече у 8 и по сати говориће др. Сима *Алексић о народном здрављу* на састанку Српске Омладине у Новом Саду, у просторијама Српске Читаонице. По предавању водиће се расправа. Приступ је слободан.

— **Венчање**. Госп. др. Емил *Палић*, син нашег суграђанина г. Марјана Палића, венчао се са госпођицом др. Олгом *Сантовљевом*, лечником на свеучилишној клиници за очне болести у Будимпешти. Честитамо!

— **Награда једној предузетној и вредној Српкињи.** Имали смо већ прилике, да истакнемо **красне везове**, које израђује предузеће госпође Катице *Ранкове*, вредне и предузетне супруге врснога Србина и занатлије г. Николе *Ранкова* у *Чакову* (у тамишкој жупанији). Сад дознајемо, да је госпођа Катица Ранкова добила лепо признање и одликовање за свој рад, који многе сиромашне породице ухљебљује. Наиме, „Клотилдино удружење за уновчење женских радова“ приредило је априла о. г. у обртничко-уметном музеју у Будимпешти богату и поучну изложбу. У оно доба су престонички листови опширно известили о тој изложби па су се између осталога *с најпошпунијим признањем* изразили о *радовима*, који су израђени у етаблисману *гђе Кашице Николе Ранкова* за израду *мадејре и ажура*, а који су на тој изложби били изложени. Ти изложени радови гђе Ранкове упали су нарочито у очи својим добрим и стилским планирањем и брижљивом израдом. Сада, када је о тим изложеним радовима жирија начинила свој суд, горе споменуто удружење је гђу Катицу Николе Ранкова одликовало *почасном дипломом* за уметничку технику и добар укус у њеним радовима. На дипломи су потписане, поред потпредседнице и тајнице, председница супруга грофа Ивана Сапарија и супруга грофа Алберта Апоњија рођена Менсдорф-Пољи.

Наш српски женски свет треба што више да се обраћа радњи гђе Катице Ранкове, која својим радовима стиче тако лепо признање у великом свету.

— **Ухапшена српска учитељица.** Пишу нам из *Срем. Карловаца*, да је тамо јуче *ухапшена* гђица Зорка *Прошићева*, срп. народна учитељица из Зворника. Као сваке године, тако је и ове дошла гђица Протићева у Карловце, да проведе у дому родитељском школски одмор, али је овог пута, сигурно по налогу босанске полиције, ухапшена.

— **Прелаз у православље.** Пишу нам из *Српског Вел. Сенмиклуша*: На Иван-дан о. г. после јутрења прешао је Јосиф *Чабрајић*, родом из Дрвенте у Босни, из римокатоличке вере у православну и добио је име *Борислав*, а кумовао му је најбољи газда из Сараволе Ђура *Кнежевић*.

Чин прелаза као и св. миропомазање извршио је преч. г. Петар *Агрима*, овд. парох.

— **У будимпештанском заводу Саве Текелије** упражњено је више бесплатних и плаћајућих питомачких места. Рок поднашању по стечају прописаних молбеница јесте до 7. (20.) августа о. г. Адреса заводског Патроната: Budapest IV. Veres Pálné u. 17. ·2—5

— **Девојачко Васпиталиште Св. Мајка Ангелина (Budapest, IV. Váci utca 63. II. em.)** на захтев родитеља, шаље проспекте и даје обавештаје у погледу примања питомица за школ. годину 1914.|15. 230 33 90

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Велика крађа накита у Мадриду.** Пре месец дана дошла је у један од најбољих хотела у Мадриду једна елегантна дама са густим велом преко лица и са црним цвикером на очима. Узела је собу у приземљу, јер се нарочито није хтела пењати лифтом. Дама је живела врло раскошно и издавала се за грофицу. Пре неколико дана дошла је та дама у дућан једног јувелира у Карера де сан Јеронимо и изабрала низ бисера, који би брат брату вредео 20.000 пезета. Она је умолила јувелира, да пође с њом у хотел, где ће тај низ бисера показати својој мајци и тамо ће му се исплатити новац за бисер.

Кад су били у хотелу, госпођа је кроз споредна врата изашла у ходник, да се са својом мајком договори ради куповине. Јувелир је остао и чуо из суседне собе, где се два женска гласа препиру о низу бисера. Један глас је био противан том, да се тако скупе ствари купују, да низ бисера не вреди толико и да новац не треба тако бацати, док је други глас одлучно тражио, да се бисер купи и плачући преклињао мајку, да не одбије својој кћери тако диван дар. Одједном у суседној соби настаде тишина. Јувелир је још неко време нестрпљиво чекао да добије свој новац и онда му постаде сумњиво. Он је ушао у собу и на свој ужас виде, да у њој нема никога.

Госпођа је на друга врата изашла у ходник, где се сама са собом разговарала, имитирајући глас матере говором из трбуха.

Прошло је неколико дана и већ су у Мадриду заборавили ову сензацију, кад их је изненадила друга крађа накита, коју је учинила иста особа. Једном мадридском лекару дошла је та иста дама с густим велом и причала му, да је њезин муж, познати јувелир мадридски, полудео. Он сиромах уображава, да му је украђен низ драгоцености у вредности 50.000 пезета. Сузним очима преклињала је лекара, да јој спасе њеног несретног супруга.

Лекар замоли госпођу, да свога супруга доведе к њему под било каквим изговором. Она ће слушати њихов разговор у соби скривена за заклоном и онда одвести свога мужа кући, ако његово стање не буде тако рђаво, да га морадну спровести у лудницу. После подне дошла је госпођа опет лекару. »Драги господине докторе«, говорила је узбуђено, »мој муж овамо долази. Он има опет жесток напад и мене је веома страх. Допустите да га чекам овде пред вратима.«

У том је јувелир дошао и почео са лекаром разговор. Лекар га је питао о свему и свачему и није могао констатовати лудило или ма какву нервну болест код тога човека. Напослетку, кад су већ скоро читав сат разговарали, рече јувелир:

„Опростите, господине докторе, ја много журим, будите тако добри па свршите ствар.“

„Какву ствар?“ упита лекар зачуђено

„Па молим Вас, да ми исплатите 50.000 пезета за низ бисера, што га је узела ваша госпођа супруга.“

„Аха“, насмеја се доктор, »сад га имамо,« и одмах поче говорити јувелиру, да напусти ту луду идеју. Доказивао му је, како то не постоји у ствари, како он то само уображава.

Међутим јувелир се није дао разуверити да му доктор не дугује 50.000 пезета. Почео је претити, да ће звати полицију.

»Дозовите одмах Вашу супругу, господине, она ће Вам потврдити, да је однела низ бисера.“

»Супругу? Али драги господине, ја уопште нисам ожењен“, одговори лекар.

„То ћемо одмах видети. Ја се не дам варати од којекаквих разбојника.“

Читаоци се могу досетити, да је препредена жена рекла јувелиру, да је лекар њезин супруг и стога никако није могао лекар уверити јувелира, да је луд, ни јувелир лекара, да му дугује 50.000 пезета.

Напослетку је лекар наредио, да се јувелир спроведе у лудницу. Означио је његово душевно стање као „безнадежно.“ Сутрадан се ствар објаснила, али дотле је дама са накитом ишчезла без икаквог трага.

— **Грозна забуна једног розбојника.** Неки трговац марвом из Уралска (у Русији) враћао се са својом кћери са сајма. Пролазећи шумом, опази трговац, да га неко уходи. Тада он преда сав новац својој кћери и рече јој, да пође напред и да се склони код стрица, који је недалеко становао, а он да ће себе спасти, како зна. Девојка је тек прешла кратак део пута, кад зачује иза себе очајан крик. Од страха се није усудила ни обрнути, те је сва задувана и застрашена дошла до куће свог стрица. Ту је нашла једино стрину, која ју је стала умиривати, те ју је положила у кревет до своје кћери. Но она није могла због узрујаности спавати. После неког времена зачује она, како се стриц вратио и рекао полугласно својој жени: „Убио сам га, али новаца нисам код њега нашао.“ Кад је чула те речи, сирота је девојка одмах разабрала, да је то стриц, који је напао њезина оца. Неопажено устане из кревета, скочи кроз прозор и не оклевајући потрчи у град, да јави сав догађај редарству. Жандарми су одмах пошли, да ухвате разбојника. Но кад су ушли у кућу нашли су, да је разбојник, дочувши, да кћи његова брата, кога је он убио, спава у побочној соби и да она можда има код себе сав новац, провалио у собу и *у помрчини убио сопствену кћер*, држећи, да је то његова синовица. И муж и жена су ухапшени.

НОВИЈЕ.

Рим, 6. јула. Један овдашњи лист јавља, да ће и морнарска резерва 1892. године бити мобилисана.

Будимпешта, 6. јула. Румунија гради на угарској граници велике стратегијске пруге под изликом шумских интереса.

Берлин, 6. јула. Овдашње новине јављају, да ће црногорска влада тражити од скупштине ванредни војни кредит од 75 милијона.

Валона, 6. јула. Бивши аустро-угарски поручник у 70. пешадијском пуку, а сада арбанашки капетан *Гиларди* кренуо се са 800 добровољаца, да *нападне* положаје устаника, који су опколели Валону.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Жестоки нападаји у српској штампи против Аустро-Угарске.

(*Телеграм Угарског Кор. Биро-а*).

Београд, 7. јула. Српски листови доносе опет *најжешће нападаје* против Аустро Угарске. „Мали Журнал“ вели: „У Бечу знају, ко су прави зачетници атентата и да те ваља тражити у аустро-угарском посланству.“ Лист „Трговачки Гласник“ оптужује аустро-угарског легацијоног саветника *Шторка*, да је он зачетник. „Пијемонт“ каже: „*Босанским маневрима беше основ претпоставка рата против Србије*, а исход беше дивље бегство аустро-угарске војске преко Дунава.“ У једном „Пијемонтову“ извештају из *Загреба* вели се, да је хрватска школска омладина већ обавештена о југословенском јединству. Исти лист доноси школске задаће и школске песме, у којима се Србија позива на ослобођење угњетене браће. Владин лист „Самоуправа“ пише: „Атентат није из Србије унесен, него је то *домаћи производ*.“

Тобожња оставка српских конзула у Немачкој.

Београд, 7. јула. Српски конзули у Немачкој, који су немачки држављани, закључили су, као што је познато, да после сарајевског атентата дају оставке. Службени лист „Српске Новине“ објављује данас прву оставку: српског конзула у Мнихову (Минхену) *Аушпицера*. (Овај је *морао* поднети поднети оставку, јер је против њега покренут *казнени поступак* због неког дела. — Ур. „Бр.“)

Последњи дани „мбретова“ Драча.

Драч, 7. јула. У суботу о поноћи *отпочеше устаници жесток напад* на варош. Бој трајаше по сата, а затим је борба умукнула, но обе стране остадоше на борбеним положајима. До недеље у јутро бој се није обновио, али се зна, да су устаници намерили, да у недељу (т. ј. јуче. — Ур. „Бр.“) опет нападну Драч, који су они сасвим опколели.

Нова буна у Мехику.

Мехико, 7. јула. Тек што се последња револуција одступањем председника Хуерте стишала, а *побуни се* генерал *Дрско* са 4000 војника против нове владе.

Несрећа.

Салцбург, 7. јула. У Санкт-Јохану се у угљеном руднику догодила *експлозија* рудничких гасова. Четири радника су *мртви* извучени, а седморица су још под рушевинама. Сигурно су и ови мртви.

Смрт једног индустријалца.

Загреб, 7. јула. Познати фабрикант автомобила Јован *Шух* из Граца боравио је јуче овде. У вече је при вечери у хотелу наједаред пао са столице. Погодила га је капља и на месту усмртила.

Позив на претплату.

Пошто са 1. (14.) јулом о. г. улазимо у трећу четврт, молимо поштоване своје претплатнике да обнове своју претплату, а дужнике молимо, да подмире свој дуг.

Претплата за „Браник“ остаје стара: на читаву годину 34 К, на по године 17 К, на четврт године 8 К 50 пот., а може се претплатити и месечно са 2 К 90 пот. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара За све остале стране земље износи претплата 46 К у нашем новцу. Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

ПОЗИВ.

Ове године навршило се 10 година, од како смо матурирали. Држећи се традицијоналног обичаја абитуријената Српске Велике Гимназије у Новом Саду, долепотписани решили смо, да прославимо и нашу десетогодишњицу састанком у Новом Саду.

Зато молимо све другове, да нам уз ознаку занимања и места становања јаве, да ли желе учествовати на десетогодишњем састанку, да по могућности поближе означе време састанка, те ће се исти по жељи већине одржати.

Одговори се шаљу на адресу **др. Игњат Павлас**, адвокат у Новом Саду.

Андрија Варићак, др. Ђорђе Дебељачки, др. Ђорђе Дунђерски, др. Душан Јелесић, др. Гига Лучић, др. Арсен Милутиновић, др. Душан Орешковић, др. Игњат Павлас, Иван Матеовић, Ђорђе Стајић.

Не дајте да нам пропада народ.

Многи сиромашнији народ одлази у далеку Америку, где ради најтеже, најгоре и под земљом најопасније послове. А код нас баш боље послове препуштамо странцима, који међу нама лако и добре живе.

Опаметимо се и ми већ једанпут! Не дајмо, да и наша деца пођу у проклету Америку, тамо своје кости остављати, већ спремајмо зарана раднике за све напредне привредне послове и струке. А то сада није тешко, јер се за ваљану децу — макар и сиромашна била — брине Привредник све док не стану на своје самосталне ноге. А тима онда неће требати Америка.

ОГЛАС.

Српска православна црквена општина у Томашевцу, на основу решења црквене скупштине, а по одобрењу епархијске конзисторије Бр. 485. Е. 874. П. 266 ex 1914. расписује дражбу на мањак ради оправке гробљанске капеле.

Зидарски посао износи	К	187·85
Лимарски „ „	К	700·—
Дрводељски „	К	162·15
Укупно	К	1050·00

Дражба ће се одржати 26. јула 1914. по новом кал. у 8 сати пре подне у црквено-општинској писарници.

Сваки дражбоватељ има положити пре дражбе 10% питманлука, која свота ће се досталцу издати када радња буде примљена.

Досталац има платити 3% у име трошкова за сачињени предрачун.

Општина задржава себи право избора подузимача. Ближи услови могу се видити сваког дана у општинској писарници.

У *Томашевцу*. 287 1-3

Милан Попић перовођа. **Тана Јефтић** председник.

ШТЕЛАЖИ НА ПРОДАЈУ!

Имамо за **комплетну** галантеријску радњу са силним фијокама штелаже 30 метара дужина; једна страна штелаже су сва у стаклу и употребљене су биле за шешире.

За ближе обавештаје ваља се обратити на

Браћу Радуловић,
2-3 285 Стари Бечеј (Бачка).

22.196. szám
kig. 1914. 288 1-2

Árlejtési hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa a város intézményeinek állatállománya részére az 1914. évi augusztus hó 1-től 1915. évi julius hó 31-ig terjedő időtartamra szükséges zab biztositására folyó évi augusztus hó 4 iki déli 12 órakor zárt ajánlati versenytárgyalást fog a gazdasági ügyosztályban megtartani.

Felhivjuk a pályázni szándékozókat, hogy a kb. 700 mm. zab szükségletre nézve ajánlataikat a jelzett időpontig és helyen annál is inkább nyutsák be, mert elkésetten érkezett, valamint a kellően fel nem szerelt avagy utóajánlatokat figyelembe nem veszünk.

A szállitandó minta gyanánt lezárt zsákban legalább 2 klg. az árlejtés időpontjáig a gazdasági hivatalhoz beküldendő.

Bánatpénz fejében 1000 korona a város pénztáránál előzetesen leteendő és az erről szóló letétjegy az ajánlathoz csatolandó.

Ajánlattevő ajánlatában kijelenteni tartozik, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok között az arra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Az árlejtési feltételek a gazdasági hivatal 33/b. számu irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa 1914. évi julius hó 18. napján tartott üléséből.

Profuma
alpolgármester.

ПЕРИНУМ

једино домаће средство противу свих врста назеба, реуматизма, прави борови сок, а српски је производ, који надмашује све досадање назване францбрандвајне. — Срби трговци, апотекари, узмите у вашој радњи овај **чисто српски производ**, који се само вама даје, а под гаранцијом за успешно дејство, што доказују и многобројне захвалнице од којихнеколико сљедују:

Господину
Гргићу, контролору Срп. Држ. Жел.
Београд.

Лек који сте ми препоручили употребио сам, на мене и моју жену веома је добро утицало, зашта вам најлепшу благодарност изјављујем.
Ниш, 27. јануара 1914.

Ваш млађи
ДРАГУТИН ТУЦАКОВИЋ
55—190 кондуктер.

Цена је великој боци К 2·— а малој К 1·20
Где нема у трговини апотеци, онда шаље **творница Перинума** и директно на појединца са доплатом; а код поруџбине од К 10·— франко. Перинум се добија у свакој срп. тргов. и апотеци

Браћа Поповићи, Земун.

Вечита младост

НАЈНОВИЈЕ!

ПОПИЋЕВ ВИОЛЕТ-КРЕМ.

се постизава ако употребљавате **најновије** средство против пега, бубуљица, лишајева итд.

Попићев Виолета крем----

ПО 1 КРУНУ И 2 КРУНЕ.

изволите учинити само једну поруџбину.

Др. Лемана помаду по 1 К, а поправљену по 2 Круне комад. Препоручујем надаље сигурно средство против знојења руку и ногу.

Молим да све поруџбине изволите слати на тачну адресу 107 12—52

МИЛАН ПОПИЋ АПОТЕКА КОД „СПАСИТЕЉА“
Нови Сад (Ujvidék.)

НОВО! **Легија Смрти** НОВО!

или рад тајног удружења „Црне руке“ на ослобођењу бив. слов.

Роман из рата 1912.—1913. године. I. и II. део са 45 слика.

У меком повезу . . . . . К 5.—
У тврдом повезу . . . . . К 6·—
У фином плат. повезу са позл. К 7·—

ИЗДАВАЧКА КЊИЖ. С. Ф. ОГЊАНОВИЋА
НОВИ САД (Ujvidék) 146 32-

Кућа у Новом Саду

новосазидана, на врло добром месту,
продаје се из слободне руке.

У кући има **три стана** са свима припадајућим просторијама.

Упитати у администрацији „Бранника“. 261 6—10

ОГЛАШУЈТЕ У „БРАНИКУ“.

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА — **„Русанда“**

(Торонталска жупанија) — у Јужној Угарској.

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries, Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернацијонална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерна **хотела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк,** са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на раположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“.** 143 70—100

Улоге на штедњу

прима

Савска Банка

БЕОГРАД—САВА 258 18-100

Све улоге без отказа исплаћује. Плаћа на улоге 6 од сто интереса годишње по погодби и више.

ДУКАТИ

мали и велики (сеферини)

ОД ГОДИНЕ

1914.

МОГУ СЕ ДОБИТИ ПО ВРЛО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ У

МЕЊАЧНИЦА ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ И У ФИЛИЈАЛИ ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА деоничарског друштва У СЕНТИ.